

OILANI O'RGANISHGA TIZIMLI YONDASHUV

QDU amaliy psixologiya yo'nalishi

talabasi Allamuratova G'ulziya Aymurat qizi

Ilmiy rahbar :

Mambetiyarova Venera Reyimbaevna

Annotatsiya: Oilani o'rganishga tizimli yondashuv, oila a'zolari o'rtasidagi murakkab munosabatlar va tizimdagi o'zaro ta'sirlarni chuqur tahlil qilishga asoslangan yondashuvdir. Ushbu yondashuv oilaning jamiyatdagi o'rni va ahamiyatini yanada aniqroq tushunishga imkon beradi. Oila, tizimli tarzda qaralganida, faqatgina uning tarkibiy qismlarining yig'indisi emas, balki dinamik tizim sifatida o'rganiladi. Maqolada oilani tizimli yondashuv orqali o'rganishning asosiy tamoyillari, afzalliklari, muammolarni hal qilishdagi roli va amaliy ahamiyati muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Oila, tizimli yondashuv, oila tizimi, o'zaro ta'sir, oila a'zolari, muammolarni hal qilish, ijtimoiy tizim.

Kirish. Oila - har bir jamiyatning asosiy tashkilotlaridan biridir. U, avvalo, insonning birinchi ijtimoiy muhitini tashkil etadi, unda boshqalar bilan muloqot qilish, jamiyat qoidalari va madaniyatiga oid dastlabki bilimlar shakllanadi. Oilaning o'rni va roli, uni tashkil etuvchi a'zolarining o'zaro munosabatlari va tizimning o'zgarishlarga qanday ta'sir qilishi tufayli, juda murakkab va o'ziga xos hisoblanadi.

Tizimli yondashuv oilani o'rganishda muhim nazariy asosni tashkil qiladi. Bu yondashuvga ko'ra, oila – butun tizim bo'lib, unda har bir a'zoning alohida roli va harakatlari tizimning umumiy holatiga ta'sir qiladi. Bunda oila a'zolari orasidagi o'zaro ta'sirlar va ijtimoiy bog'liqlik alohida e'tiborga olinadi. Tizimli yondashuv, oila tizimining murakkabliklarini, undagi o'zgarishlarni va a'zolar o'rtasidagi o'zaro ta'sirlarni tahlil qilishda samarali yondashuv hisoblanadi.

Tizimli yondashuvni oila o'rganishida qo'llash, oilaning kompleks strukturasini va uning ichki aloqalarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Oila tizimi, faqat uning qismlarining yig'indisi sifatida ko'rilmaydi. Boshqacha aytganda, oila tizimida har bir a'zoning xatti-harakatlari va qarorlari tizimning umumiy holatiga ta'sir qiladi. Shuning uchun, oilaning har bir a'zosi, tizimning bir qismi sifatida muhimdir. Masalan, agar ota-onalar o'rtasida nizolar bo'lsa, bu nafaqat ularga, balki bolalarga ham ta'sir qiladi. Tizimli yondashuv, oila tizimining barcha elementlarini bir butun sifatida ko'rib chiqadi.

Oila a'zolari o'rtasidagi o'zaro ta'sir va bog'liqlik tizimning asosiy komponentidir. Oila a'zolarining bir-biriga ta'siri davomiy va murakkabdir. Masalan, ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar va ularning psixologik holati, bolalarning o'zgarishlariga va rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Tizimli yondashuvda, o'zaro ta'sirlar tahlil qilinadi va oilaning muammolariga yechim topish uchun bu aloqalar o'rganiladi.

Oila tizimi doimiy o'zgarishda bo'ladi. Oila a'zolari o'sib borishi, yangi a'zolar qo'shilishi (masalan, turmush qurish yoki bola tug'ilishi) yoki a'zolarining yo'qolishi (masalan, o'lim yoki ajralish) tizimdagi o'zgarishlarga olib keladi. Tizimli yondashuvda, tizimning o'zgaruvchan tabiatini inobatga olib, o'zgarishlar vaqtida qanday muvozanatni saqlash kerakligini aniqlashga harakat qilinadi.

Tizimli yondashuvda oila tizimida muvozanatning saqlanishi juda muhim hisoblanadi. Oila a'zolari o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar va resurslar muvozanatining o'zgarishi tizimda disfunktsiya yoki notinchlikka olib kelishi mumkin. Shu bois, tizimli yondashuvda oilaning barqarorligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratiladi. Tizimda yuzaga kelgan muammolarni hal qilishda, muvozanatni tiklash uchun qarorlar qabul qilinadi.

Tizimli yondashuvning asosiy afzalligi shundaki, u oilaning murakkab va dinamik strukturasini haqida kengroq tasavvur yaratadi. Ushbu yondashuvni qo'llashning ba'zi afzalliklari quyidagilardir:

Tizimli yondashuv, oiladagi muammolarni faqat bir a'zoning xatti-harakatlari bilan bog'lamaydi. Aksincha, muammo oilaning butun tizimidagi o'zgarishlar va

aloqalarga asoslanadi. Bu, muammolarni chuqurroq tushunish va ularni hal qilishda aniqroq yo'nalishlarni belgilash imkonini beradi. Masalan, oila a'zolaridagi psixologik yoki emotsional muammolar tizimdagi barcha o'zaro ta'sirlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin, shuning uchun tizimli yondashuv bu masalalarni to'g'ri aniqlashda yordam beradi.

Oila tizimidagi samarali aloqa muhim ahamiyatga ega. Tizimli yondashuvda oiladagi aloqalar tizimi tahlil qilinadi va bu aloqalarni yaxshilashga yo'naltirilgan strategiyalar ishlab chiqiladi. Yaxshi muloqot oilada muammolarni hal qilish va a'zolar o'rtasidagi tushunmovchiliklarni bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi.

Tizimli yondashuv ko'p qirrali va keng qamrovli bo'lib, oila a'zolarining ruhiy, ijtimoiy va madaniy jihatlarini hisobga oladi. Bu yondashuv, oilaning ijtimoiy kontekstini va undagi o'zaro ta'sirlarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Shuningdek, bu yondashuvda oilaning madaniy va tarixiy jihatlar ham muhim o'rin tutadi.

Oila tizimidagi o'zgarishlar, yangi a'zolar qo'shilishi yoki mavjud a'zolarining o'zgarishi orqali yuzaga keladi. Masalan, bola tug'ilishi, ajralish yoki o'lim kabi voqealar oilada muhim o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. Tizimli yondashuv, bu o'zgarishlarni qanday boshqarish kerakligini va oilaning yangi holatga moslashishini tushunishga yordam beradi. O'zgarishlar ko'pincha oilaning barqarorligini buzishi mumkin, shuning uchun tizimli yondashuvda o'zgarishlarni boshqarishning muhim metodlari ko'rib chiqiladi. Bu jarayonlarni yaxshi boshqarish, oiladagi muvozanatni saqlash va o'zgarishlarga moslashish imkonini beradi.

Xulosa. Oila – murakkab va dinamik tizim bo'lib, uning barcha a'zolarining o'zaro ta'sirini tizimli yondashuv yordamida o'rganish, oilaning o'ziga xosligini chuqurroq tushunishga imkon beradi. Tizimli yondashuvning asosiy tamoyillari, oila tizimining holatini tahlil qilishda samarali bo'lib, oila a'zolarining o'zaro aloqalarini yaxshilash va o'zgarishlarga moslashishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bu yondashuv, oiladagi muammolarni chuqurroq tahlil qilish va ularni hal qilishda amaliy ahamiyatga ega. Tizimli yondashuv, oila tizimining

murakkabligiga qarab, uning a'zolarining sog'lom rivojlanishiga hissa qo'shadi va ijtimoiy tizimda o'z o'rnini topishda yordam beradi.

ADABIYOTLAR :

1. "Oila psixologiyasi" Muallif: Vasila Karimova
2. "Oilaviy munosabatlar psixologiyasi" Muallif: O.A. Karabanova
3. "Oila psixologiyasi" Mualliflar: D. Abdullayeva, R. Yarqulov, N. Atabayeva
Yil: 2015
4. "Oila psixologiyasi" Muallif: G'. Shoumarov (tahririyati ostida)
5. "Oila psixologiyasi" Muallif: Zebiniso Axmedova